

СТАНОВИЩЕ

От **доц.д-р Надежда Илиева**, секция „Икономическа и социална география“, департамент География, Национален институт по геофизика, геодезия и география при БАН, член на научното жури

Тема на дисертационния труд: „Социално-икономическо развитие и електорална география в Източните Родопи (на примера на община Крумовград)“, представен за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“, по професионално направление 4.4. Науки за Земята (География на страните – Регионална и политическа география)

Докторант: Биляна Милкова Ташева

Научен ръководител: проф. д-р Марин Русев

Нормативна уредба: Настоящата рецензия е разработена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на СУ.

Биляна Милкова Ташева е зачислена със заповед РД 20 – 287/31.01.2018 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, като редовен докторант към катедра „Регионална и политическа география“ – Геолого-географски факултет по научно направление 4.4. „Науки за Земята“, и е отчислена с право на защита със заповед № РД 20-540/22.02.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“. За научен ръководител на докторанта е определен проф. д-р Марин Русев. Дисертационният труд е обсъден на разширено заседание на катедрата и е открита процедура за публична защита. Спазени са всички изисквания в документацията.

Биляна Ташева е родена на 30.06.1979 г. Завършва бакалавърска степен „История и география“ в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ и магистратура „Социална педагогика“ – СУ „Св. Климент Охридски“, през 2008 г. Работи като учител по география и икономика в Средно училище „Васил Левски“ – гр. Крумовград от 2007 г.

Представеният за рецензиране дисертационен труд е с обем от 158 стандартни страници. В структурно отношение се състои от увод, три глави и заключение. Всяка една глава съдържа различен брой подзаглавия в зависимост от съдържанието и целта си. Дисертацията съдържа 19 таблици, 45 фигури, 2 приложения. Използвани са 115 научни източника (от които 31 на латиница).

Уводът е с обем 5 страници. В него е обоснована актуалността, дефиниран е обекта, предмета и целта на изследването, която е формулирана на стр. 6 и е свързана с следното: „да се разкрие комплексът от фактори, оказващи влияние върху електоралното поведение и изборните резултати в изследвания регион с основен акцент върху значимостта на социално-икономическото развитие след 1989 г. в област

Кърджали и по-конкретно – община Крумовград.“ За постигането на целта са формулирани три задачи.

Първа глава *„Теоретико-методологични основи на изследването“* е с обем 31 страници. В нея е изяснена същността, предметът на изследване и мястото на политическата и електоралната география в системата на обществени науки и индърдисциплинарните връзки. Изброени са теоретичните научни методи, емпиричните, както и тези свързани с географската наука и др. Специално внимание е обърнато на използването на метода „географски паспорт“ за целите на електоралната география и специфичния пространствен подход при прогнозиране на изборните резултати използвани от Русев, Владимирова и др. (2019,2020, 2021). Очертан е пространствения обхват. Направена е природногеографска, демографска и етно-конфесионална характеристика на Източни Родопи.

Втора глава *„Комплексна географска характеристика и особености на социално-икономическото развитие на област Кърджали“* е с обем 34 страници. В нея е направен преглед на териториалния обхват при формирането на Кърджали като административна единица, и е направена характеристика на географското положение, стопанска и геоекологична оценка на природноресурсния потенциал. Направена е оценка на социално-икономическия потенциал на област Кърджали и е съставен географски паспорт на областта, като е проследена динамиката във включените в паспорта показатели на общината с тези от началото на първото десетилетие на XXI век, като са подчертани положителните и негативните тенденции в социално-икономическото развитие на областта и са изяснени причините за настъпилите промени. Направена е актуализация на географския паспорт, като са запазени ключовите показатели (територия, население, БВП), както и няколко други имащи отношение към социално-демографската ситуация и селищната среда и са добавени данни от електоралната статистика, което дава възможност да се дефинират важни изводи за поведенческата традиция, свързана с изборния процес. Изчислени са индекса на концентрация, индекса на локализация и са анализирани различните в своя характер фактори, традициите в електоралното поведение и интензивността, с която проникват политическите нововъведения в разглежданата територия през отделните избори.

Трета глава *„Социално-икономическо развитие и електорално поведение в община Крумовград“* е с обем 50 страници, като в нея разгледаните процеси на ниво област са

конкретизирани за община Крумовград. В исторически план са проследени административната принадлежност на Крумовград и прилежащите земи в периода XIX-XXI век, както и електоралното поведение на населението и особеностите в социално-икономическото и културното развитие на територията от присъединяването към българската държава, в началото на XX век, до 1980 г. В същата глава са анализирани факторите и особеностите в съвременното развитие на община Крумовград. Направена е оценка на природноресурсния потенциал, демографското и икономическото състояние на общината и отрасловата и секторната структура на стопанството. Направена е взаимовръзка на пространствено-корелационните отношения между природногеографските, етно-конфесионалните, социално-икономическите и демографските фактори, от една страна и електоралното поведение, от друга. Направен е кратък критичен анализ на Плана за интегрирано развитие на общината (2021-2027 г.). Проследени са особеностите на електоралното поведение на населението в община Крумовград на базата на съставянето на географски паспорт на общината и преглед на изборните резултати. Направен е пространствен анализ на избирателната активност и резултати на парламентарните, президентските и местните избори и е сравнено електоралното поведение на населението в общините на област Кърджали. Проследени са основните предизборни послания, декларираните приоритети на местно ниво, и е направена оценка на степента на тяхното изпълнение. Чрез анкетно проучване е направена обществена оценка на ефективността на общинската администрация през последните десетилетия, както и политическата отговорност на ДПС, националните и регионалните лидери на партията и нейните представители в местната власт – удовлетвореност от политическото управление, степента на доверие към политическите лидери, основните проблеми при реализацията на предизборните обещания. Заключение е с обем 2 страници, като в него са представени основните резултати от изследването.

Формулираните три научни приноса имат както теоретичен, така и практико-приложен характер. Те са точно и подробно дефинирани и отразяват постигнатото в дисертационния труд. Авторефератът е с обем от 54 страници. Той отговаря на изискванията и отразява постигнатите резултати.

Забележки и въпроси

В първа глава са изброени същността и видовете методи на изследване без да бъдат посочени и обосновани кои от тях са използвани в конкретното изследване. Изброени са някои от статистическите методи и показатели, като например за рангова корелация, линейна корелация, коефициент на Джини и т.н., които не се прилагат в последващия анализ. Направената природногеографска характеристика на област Кърджали и община Крумовград стои откъснато от основното съдържание и в тази връзка възниква въпросът дали природните характеристики оказват влияние върху изследваните процеси? Посочете конкретни примери. На какво се дължи положителния миграционен прираст на област Кърджали през последните години? До каква степен направената социално-икономическа и демографска характеристика на община Крумовград е взаимствана от Плана за интегрирано развитие на община Крумовград и каква част е дело на автора? Дали направения в точка 3.1.5. Кратък критичен анализ на Плана за интегрирано развитие на общината (2021-2027 г.) пропуските са допълнени от анализи на автора или само са посочени основните недостатъци? Не е обоснована целта на анкетата, нейното съдържание, кои са респондентите, по какъв начин е направен подбор на респондентите, коя е целена група и т.н., което трябва да бъде включено в теоретичната глава при обосновката на методите използвани при изследването. Някои от въпросите, включени в анкетата не са анализирани.

Представеният дисертационен труд на Биляна Милкова Ташева е актуален, дисертабилен и в завършен вид. От направения анализ и получените резултати в дисертационния труд е видно, че формулираната цел е успешно изпълнена. Смятам, че разработката е посветена на значим научен проблем от теорията и практиката, притежава необходимите качества и са постигнати значими научни резултати. **На това основание предлагам на уважаемото жури да присъди на Биляна Милкова Ташева научно-образователната степен „Доктор“.**

Гр. София

12.05.2022 г.

